

Investointi 1 tarkoituksena oli selvittää heikommassa ja haavoittuvamassa asemassa olevien asiakasryhmien palveluiden koronavelkaa ja kehittämistarpeita. Investoinnin digityötä koskevassa osuudessa otettiin laajempaan käyttöön alueella käytössä olevia digitaalisia palveluita. Palveluihin kuuluvat useita palveluja ja toimintoja kokoava Virtu.fi -palveluportaali, Omaolo-hoitoseurantajärjestelmä sekä Terveyskylä-tietokanta.

Lisäksi digityössä laadittiin suunnitelma asiakas- ja potilastietojärjestelmien sisältämien tietojen lataamisesta Lapin hyvinvointialueen tietovarastoon. Suunnittelutyöhön kuului myös ladattujen tietojen mallintaminen heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakasryhmien palveluiden kehittämisen tarpeisiin.

Covid-19-pandemian vaikutuksia heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten palveluihin ei ole selvitetty aiemmin Lapin alueella ja tilastotietoa on saatavilla niukasti. Aiempien alueellisten selvitysten yhteydessä on nousut esille pitkäaikaissairauksien hoito ja paljon palveluita tarvitsevien monialaisten palveluiden kehittäminen, hajanaisesti toteutuvat päihdepalvelut, vammaisten palveluiden kehittämistarpeet sekä nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja palveluiden piiriin ohjautuminen. Heikommassa asemassa olevien asiakasryhmien tunnistamiseksi tarvittavaa yhtenäistä tietopohjaa ei alueella ole vielä käytettävissä. Myös saamelaisten palvelutarpeista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuudesta ei ole riittävästi tietoa.

Tavoitteet

KORONAPANDEMIAN SELVITYSTYÖ:

Hankkeen tavoitteena oli investointi 1:n osalta vuoden 2022 aikana selvittää haavoittuvassa asemassa olevien asiakasryhmien osalta nykytilannetta ja palveluiden kehittämisen tarpeet sekä covid-19-pandemian aiheuttaman palvelutarpeen kohdentamista. Tavoitteena oli myös kartoittaa ja koota yhteen Lapin hyvinvointialueen toimijat, verkostot ja yhteistyökumppanit (järjestöt, yksityiset toimijat, oppilaitokset) ja rakentaa malli palveluiden kehittämiseksi ja tutkimiseksi.

Investointi 1:n yhtenä tavoitteena oli myös tunnistaa ne saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden asiakasryhmät, joiden palveluketjuja ja kokonaisuuksia kehitetään Lapin hyvinvointialueella sekä hyvinvointialueiden ja valtioiden rajat ylittäen vuosina 2023–2025 ja tunnistetaan kehittämistarpeet saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelukokonaisuuksien johtamisessa.

Selvitystyöhön liittyvät tavoitteet saavutettiin hankkeen aikana.

TIETOJOHTAMINEN -JA MALLINTAMINEN:

Vuoden 2022 aikana tavoitteena oli tehdä suunnitelma sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmien sisältämän raakadatan lataamisesta hyvinvointialueen tietovarastoon sekä tiedon mallintamisesta heikommassa asemassa olevien asiakasryhmien osalta. Tietojohdantamiseen -ja mallintamisen tavoitteet saavutettiin hankkeen aikana.

DIGITAALISTEN PALVELUIDEN JALKAUTTAMINEN:

Tavoitteena on jo käytössä olevien digitaalisten toimintamallien jalkauttaminen ja laajempi käyttöönotto (Terveyskylä, Virtu.fi ja Omaolo). Terveyskylän kokonaisuudesta kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä ei ehditty toteuttaa hankkeen aikana. Kuvattu tarkemmin kohtaan 3.

Tuotokset

KORONAPANDEMIAN SELVITYSTYÖ:

Hankkeen tuloksena on selvitetty koronapandemian aiheuttamaa hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa hankkeen kohderyhmien osalta. Lisäksi hankkeessa on määritelty palveluiden kehittämistarpeita ja kehittämisen kohdentamista.

Hankkeen tuotoksena on tehty julkaisu, mikä käsittelee koronapandemian aiheuttamaa hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa ja keskeisimpiä kehittämistarpeita. Julkaisun nimi on ”Se on sellainen velka, jota me tullaan maksamaan tosi, tosi raskaasti” -koronapandemian vaikutukset Lapin hyvinvointialueella. Selvitystyö ja siitä koostettu julkaisu löytyy Innokylän toimintamalleista.

TIETOJOHTAMINEN -JA MALLINTAMINEN

Hakkeen aikana on kehitetty yhteisiä mittareita pitkäaikaissairauksien seuraamiseen. Näitä mittareita voidaan käyttää muissa Lapin kunnissa perusterveydenhuollon tietojohdantamiseen ja kehittää yhdenmukaisia malleja, joita kaikki voivat käyttää. Hankkeen aikana olemme luoneet tämän mallin käyttöönotolle suunnitelmaa ja sen tuonti tulee olemaan tulevaisuuden toimenpide.

Kyiseisellä yhteisellä mallilla voidaan tehokkaasti huomata heikommassa asemassa olevien palvelutarpeita ja kuinka hyvin he saavat hoitoa. Mallia voidaan tulevaisuudessa myös kehittää ja kirjaamista voidaan helpottaa. Tietojohdantamisen kehittämisen ja yhdenmukaistamisen näkökulmasta hanke on toteutunut suunnitellusti.

DIGITAALISTEN PALVELUIDEN JALKAUTTAMINEN:

Omaolo: Omaolon käyttöönotto on levinnyt ja juurtunut hankkeen aikana hyvin. Hankkeen toimenpiteiden avulla Omaoloa on edistetty koko Lapin alueella. Oirearvioiden osalta käyttöönotto on tehty hankkeen aikana kolmessa kunnassa. Myös hyvinvoinnin kokonaisuuksia on edistetty. Omaolon pääkäyttäjiä on tuettu monipuolisesti hankkeen aikana, mm. koulutuksiin ja erilaisin materiaalein. Hankkeen aikana on järjestetty myös ammattilaiskoulutuksia Omaolon käyttäjille. Ammattilaiskoulutuksesta on tehty toimintamalli Innokylään. Hankkeen aikana on selvitetty DigiFinlandilta Omaolon kokonaisuuksien saamentamista. DigiFinland on ymmärtänyt tarpeen saamenkielisten palveluiden tuottamiseen ja palveluiden saamentamisen suunnittelu jatkuu DigiFinlandin toimesta.

Terveyskylä: Terveyskylän osalta hankkeen aikana aloitettiin viiden erillisen digihoitopolun kehittäminen. Sairaanhoidopiirissä on alkuvaiheessa segmentti asiakassegmentille kohdennettu sepelvaltimopotilaiden digihoitopolku. Polun osalta on vielä käytännön syistä selvittelyn alla, onko polun kehittäminen parasta aloittaa perusterveydenhuollosta vai erikoissairaanhoidosta. Priorisoitu käännessuunnitelma Terveyskylän talojen sekä itse- ja omahoito-ohjelmien sisältöjen osalta kolmelle saamen kielelle on tarkoitus valmistua joulukuun 2022 aikana.

Virtu.fi: Hankkeen aikana Virtu.fi-portaalissa olevia palveluita on otettu laajempaan käyttöön. Tämän lisäksi on tehty yhteistyötä Lapin hyvinvointialueen kanssa siitä, miten Virtu.fi-palvelu tulee näkyämään Lapin hyvinvointialueen sivuilla 1.1.23 alkaen. Yhdenmukaistaminen on edellyttänyt Virtu.fi-portaaliin muutoksia hyvinvointialueen tarpeiden mukaisesti.

Kestävän kasvun ohjelmassa määriteltiin investoinnin tavoitteeksi kasvattaa toteutuneiden kiireettömän hoidon käyntien, joissa saavutetaan 7 vuorokauden hoitopääsyn määräaika. Indikaattorina on 80% sosiaali- ja terveyskeskuksista saavuttaa 7 vuorokauden hoitopääsyn määräajan kiireettömässä hoidon käynnissä (kvartaali 4/2025 mennessä). Investoinnissa toteutettu selvitystyö, perusterveydenhuollon tietomalli ja digitaalisten palveluiden juurruttaminen tukevat ohjelmalle asetettua tavoitetta ja indikaattorin toteutumista. Toimenpiteet on toteutettu hyvinvointialueen sote-palvelutuotantoa tukien, jolloin hoitoon pääsyn ja palvelun piiriin pääsy paranee. Investoinnissa tehdyt toimenpiteet tukevat palveluiden ja palveluprosessin tarkastelua, yhtenäistämistä, seurantaa ja johtamista.

Keskeiset hyödyt

Covid-19-pandemian vaikutuksia heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten palveluihin ei ole selvitetty aiemmin Lapin alueella ja tilastotietoa on saatavilla niukasti. Hankkeessa on kerätty erilaista aineistoa koronapandemian aiheuttamasta hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelasta. Selvitysten ja haastatteluihin pohjautuvat tulokset ovat samantyyppiset kaikissa asiakasryhmissä. Hankkeessa kerätty tieto ja laadittu julkaisu ovat merkittäviä erityisesti vammais-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden osalta.

Hyvinvointialueen käynnistyessä selvityksen tuloksia voidaan hyödyntää kehitettäessä pysyviä palveluita. Selvityksen kautta on saatu tietoa myös siitä, miten kriiseihin kannattaa valmistautua heikommassa ja haavoittuvimmassa olevien asiakasryhmien osalta, myös tätä tietoa voidaan hyödyntää kriiseihin liittyvissä suunnitelmissa.

Lapin erityispiirteet (ikäihmisten määrä, sairastuvuus, vammaisten osuus) tuovat omat haasteensa sote-palveluiden järjestämiseen, joten ennaltaehkäisyn merkitys korostuu. Ennaltaehkäisyn tärkeys nousi esille hankkeen selvityksissä.

Hankkeen toimenpiteiden ja tulosten pohjalta on laadittu alueellinen hankesuunnitelma vuosille 2023–2025. Hankesuunnitelmassa on hyödynnetty hankkeen aikana tehtyjä selvityksiä koronapandemian aiheuttamasta velasta ja tärkeimmistä palveluiden kehittämistoimenpiteistä. Suunnitelmaa on työstetty yhdessä Lapin hyvinvointialueen valmistelijoiden kanssa.

Hankkeen kautta luotujen tietojohdantamallien pohjalta, perusterveydenhuolto on helpompi analysoida ja sen tietoja käyttää tietojohdantamisessa. Ilman olemassa olevia malleja, toimisi jokainen kunta omilla malleilla tai ilman keräämättä tietoa järjestelmällisesti, jolloin ei voitaisi analysoida heikommassa asemassa olevien palvelutarpeita. Mittareiden määrittäminen ja niiden testaaminen tietojohdantamisessa mahdollistaa paremman kyvyn tunnistaa, ketkä ovat henkilöitä, jotka kuuluvat heikossa asemassa oleviin. Mittareilla voidaan myös toimia ennakoivasti ja estää palveluvelan kasvaminen tulevaisuudessa. Hankkeessa saadut tulokset ja toimintamallit tulevat vaikuttamaan koko hyvinvointialueen työskentelyyn ja toimintaan. Malleja pääsevät hyödyntämään myös Suomen muut hyvinvointialueet tarvittaessa.

Riippuvuudet

VASA-hankkeen toimenpiteiden toteuttamisessa on huomioitu muut alueen keskeisimmät hankkeet ja Lapin hyvinvointialueen valmisteilla olevat strategiaohjelmat (palvelu- ja digistrategia). Tiiviin hankeyhteistyön avulla on voitu varmistaa, etteivät toimenpiteet ole päällekkäisiä muun kehittämistyön kanssa ja että eri hankkeissa tehtävät toimenpiteet tukevat toinen toisiaan. Hankkeeseen vaikuttavia riippuvuuksia on ollut myös kansalliset toimijat kuten THL ja DigiFinland.

- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-hanke

- KansaKoulu 4

- Lapin hyvinvointialueen ICT-hanke

- Vähähiiliset sähköiset sote-palvelut-hanke